

Investeringsoversigt

BUDGET 2026-2029

TØNDER KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

Investeringsoversigt – ændringer og nye ønsker til projekter	1
Investeringsoversigt – oprindelig	2
Økonomiudvalget	3
Teknik- og Miljøudvalget	32
Sundhedsudvalget	36
Kultur- og Fritidsudvalget	38
Børn- og Skoleudvalget	45
Klima-, Vækst- og udviklingsudvalget	51

Investeringsoversigt 2026-2029 - Nye projekter eller projekter med ændrede beløb som er prioriteret i fagudvalgene i juni måned

Udvalg		Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028	Overslagsår 2029	Prioritering i fagudvalg
ØK	Tønningssgaard - Dannet af Havet (opr. 2,558 i 2026 og 2027) ændringsbeløb indsat	-0,058	-0,058	5,000		1
TM	Ådiger og klæggrave, nyt emne	1,500				1
TM	Trøjborg - sikring af vandstand i voldgrav, nyt emne	2,400				1
TM	Brede Å "Udvalget for afvanding, klima og natur", nyt emne	1,400	1,400	1,400	0,650	1
TM	Ballum digelag - digeforstærkning, nyt emne - ekstern		20,000			1
TM	Vejudvidelser og vigepladser, nyt emne	3,900	10,200	8,200	11,800	1
TM	Spildevandsplan 2028-2038, nyt emne	0,350	0,350	0,350		1
TM	Affaldsplan 2027-2037, nyt emne	0,500				1
TM	Havneby digelag, nyt emne - ekstern	0,700				1
TM	Energimærkning af kommunens ejendomme, nyt emne	3,000				1
TM	Opfyldelse af EU-direktiv om energieffektivisering af offentlige ejendomme, nyt emne		5,000	5,000	5,000	1
TM	Forsønnelse af den kommunale stamvej til Arrild, nyt emne - ekstern	0,850				1
TM	LIFE Wadden Sea Birds, Publikumsfaciliteter i Margrethe Kog nord og ved Vidåslusen, nyt emne	3,000	5,000			1
SO	Omstilling af tilbud på det specialiserede socialområde, nyt emne	1,000				1
KU	Udskiftning af græstæppe på kunstbanen i Løgumkloster, (opr 3,717 mio. kr. i 2027) ændringsbeløb indsat	0,350	2,283			1
KU	Renovering af Klosterbadet, nyt emne - ekstern	8,500				2
KU	Facilitetsstrategi - nyt emne		5,000	5,000	5,000	1
BS	Faglokaler på skolerne, jf. ØA 25 - nyt emne	5,500	5,500			1
BS	Etablering af fælles institution i Toftlund, nyt emne	20,000	10,000			1
BS	Idéoplæg etablering af ungeuniverser 7-9. klasse, nyt emne	1,500				2
BS	Idéoplæg til etablering af børneuniverser, nyt emne	1,500				1
KVU	Byudviklingsplaner (opr. 0,276 mio. kr. i 2026) ændringsbeløb indsat	1,224	2,500	2,500	3,000	1
KVU	Toftlund Sport- og Fritidscenter, fremrykning af betaling til 2025	-17,000				1
KVU	Udviklingsplan Rømø, ønskes videreført i 2029 (Opr. 0,920 mio. kr. i 2026-2028)				0,920	1
KVU	Tønder Byfornyelsepulje 2026, (opr. 1,925 mio. kr. i 2026) ønskes videreført i overslagsårene		2,500	2,500	2,500	1
KVU	Klimatilpasningspulje, nyt emne	1,000	2,000	2,000	3,000	1
KVU	Visionsplan Tønder Midtby, nyt emne	0,000	0,000	0,000	0,000	1
ANLÆG I ALT		41,116	71,675	31,950	31,870	

I alt i perioden 2026 - 2029

176,611

Oprindelig Investeringsoversigt 2026-2029 i 2026-prisniveau (opdateret med juli skøn)

	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028	Overslagsår 2029	Prioritering i fagudvalg
I mio. kr.					
Økonomiudvalget					
Basisanlæg	6,553	6,553	6,553	6,553	
Anlægsbidrag Brand & Redning Sønderjylland	0,993	0,993	0,993	0,993	1
It investeringer og netforbindelse skoler	4,181	4,181	4,181	4,181	1
Planlægningsopgaver	1,379	1,379	1,379	1,379	1
Struktur og kapacitetsudvikling	0,000	0,000	0,000	0,000	
Strategisk udvikling	13,056	37,660	45,334	46,226	
Erhvervsudvikling	0,418	0,418	0,418	0,418	1
Zeppelin Tønder	1,950	1,950	1,950	1,950	1
Masterplan Tønderhallerne	5,059	9,197	9,197		1
Foreningen Museum Wegner	3,070	6,140	6,140		1
Tønder 2030		17,396	27,629	43,857	1
Tønnisgaard - Dannet af Havet	2,558	2,558			
Økonomiudvalget i alt	19,609	44,213	51,887	52,779	
Teknik og Miljøudvalget					
Basisanlæg	18,362	18,362	18,362	18,362	
Pulje til energioptimering	1,379	1,379	1,379	1,379	1
Pulje til miljø og naturgenopretning	0,921	0,921	0,921	0,921	1
Pulje til trafikssikkerhed, gaderenovering og kloakrenovering	8,047	8,047	8,047	8,047	1
Pulje til cykelstier og vej anlæg generelt	8,014	8,014	8,015	8,015	1
Struktur og kapacitetsudvikling	4,093	5,730	0,000	0,000	
Færdiggørelse af Kongevej m.m.	4,093	5,730			1
Teknik og Miljøudvalget i alt	22,455	24,092	18,362	18,362	
Socialudvalget					
Struktur og kapacitetsudvikling	1,840	1,840	1,840	1,840	
Renoveringsplan for Voksen/Social	0,920	0,920	0,920	0,920	1
Renoveringspulje til værksteder § 103/104	0,920	0,920	0,920	0,920	1
Socialudvalget i alt	1,840	1,840	1,840	1,840	
Sundhedsudvalget					
Basisanlæg	0,523	0,523	0,523	0,523	
Udskiftning maskinel Fælleskøkken	0,523	0,523	0,523	0,523	1
Sundhedsudvalget i alt	0,523	0,523	0,523	0,523	
Kultur- og Fritidsudvalget					
Basisanlæg	4,912	4,912	4,912	4,912	
Halrenoveringspulje	3,136	3,136	3,136	3,136	1
Tekniske installationer svømmehaller	1,045	1,045	1,045	1,045	1
Museum Sønderjylland	0,732	0,732	0,732	0,732	1
Struktur og kapacitetsudvikling	0,000	3,717	0,000	0,000	
Udskiftning af græstæppe på kunstbanen i Løgumkloster		3,717			1
Kultur og Fritidsudvalget i alt	4,912	8,629	4,912	4,912	
Arbejdsmarkedsudvalget					
Ingen anlægsforslag	0,000	0,000	0,000	0,000	
Arbejdsmarkedsudvalget i alt	0,000	0,000	0,000	0,000	
Børn- og Skoleudvalget					
Basisanlæg	0,418	0,418	0,418	0,418	
Legepladser pulje til renovering	0,418	0,418	0,418	0,418	1
Børn- og Skoleudvalget i alt	0,418	0,418	0,418	0,418	
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget					
Basisanlæg	5,931	5,931	5,931	5,931	
Bygningsfornyelse og skimmelsvamp	1,840	1,840	1,840	1,840	1
Landsbypulje til understøttelse af LUP	0,523	0,523	0,523	0,523	1
Landsbyfornyelse 2026-2029	3,568	3,568	3,568	3,568	1
Strategisk udvikling	49,077	0,920	0,920	0,000	
Toftlund Sport- og Fritidscenter	45,956				1
Udviklingsplan Rømø	0,920	0,920	0,920		1
Tønder Byfornyelsespulje 2026	1,925				1
Byudviklingsplaner	0,276				
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget i alt	55,007	6,851	6,851	5,931	
ANLÆG I ALT	104,764	86,565	84,793	84,764	
Jordforsyning					
Køb af jord 3,582 mio. kr. - salg af byggegrunde -5,149 mio. kr.	-1,567	-1,567	-1,567	-1,567	
ANLÆG I ALT	103,197	84,998	83,226	83,197	
 Anlægsudgifter (brutto)	113,782	95,583	93,811	93,783	
Anlægsindtægter (brutto)	-10,585	-10,585	-10,585	-10,585	
I alt (netto)	103,197	84,998	83,226	83,197	

Investeringsoversigt

Beløb i mio. kr. i 2026 pl

Økonomiudvalget		Vejl. fordeling basisanlæg	Budget	Overslagsår	Overslagsår	Overslagsår	Prioritet
Nr.	Type	Forslag	2026	2027	2028	2029	
Basisanlæg ramme		6,553	6,553	6,553	6,553	6,553	
1	Basisanlæg	Anlægsbidrag Brand & Redning Sønderjylland	0,993	0,993	0,993	0,993	1
2	Basisanlæg	IT investeringer og netforbindelse skoler	4,181	4,181	4,181	4,181	1
3	Basisanlæg	Planlægningsopgaver	1,379	1,379	1,379	1,379	1
Basisanlæg i alt			6,553	6,553	6,553	6,553	
Struktur og kapacitetsudvikling			0,000	0,000	0,000	0,000	
Strategisk udvikling			12,998	37,601	50,334	46,226	
5	Strategisk udvikling	Erhvervsudvikling	0,418	0,418	0,418	0,418	1
6	Strategisk udvikling	Zeppelin Tønder	1,950	1,950	1,950	1,950	1
7	Strategisk udvikling	Masterplan for Tønderhallerne	5,059	9,197	9,197	0,000	1
8	Strategisk udvikling	Tønnesgaard - Dannet af Havet	2,500	2,500	5,000	0,000	1
9	Strategisk udvikling	Foreningen Museum Wegner	3,070	6,140	6,140	0,000	1
10	Strategisk udvikling	Tønder 2030 / ikke disponerede midler	0,000	17,396	27,629	43,857	1
I alt			12,998	37,601	50,334	46,226	
Økonomiudvalget i alt			19,551	44,154	56,887	52,779	

Økonomiudvalget

Område: Beredskab

Ansvarlig fagchef: Jenny Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Anlægsbidrag Brand & Redning Sønderjylland

Beskrivelse:

Årlig anlægspulje til beredskabsområdet, som konkretiseres af beredskabskommissionen for Brand & Redning Sønderjylland.

Der er indgået en kommunal samarbejdsaftale mellem de tre kommuner Tønder, Aabenraa og Haderslev.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.

	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,993	0,993	0,993	0,993
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,993	0,993	0,993	0,993
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

IT investeringer og netforbindelse skoler

Beskrivelse:

Årlig anlægspulje til IT investeringer og netforbindelse på skoler fordelt på følgende to rammer:

Løbende IT investeringer, herunder

- Servere/storage backup
- Licensudskiftninger
- Hardware udskiftning
- Netværk/Firewall
- Telefoni

Udskiftning af netforbindelser.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	4,181	4,181	4,181	4,181
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	4,181	4,181	4,181	4,181
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Økonomiudvalget

Område: Planlægning

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Planlægningsopgaver

Beskrivelse:

Hovedparten af de fysiske planlægningsopgaver gennemføres som anlægsprojekter under Økonomiudvalget. Det konkrete arbejde udføres af Ejendom og Plan & Drift i Teknik og Miljø forvaltningen.

Alt arbejde med udarbejdelse af lokalplaner, kommuneplantillæg, miljøvurderinger forudsættes udarbejdet af eksterne konsulenter, og Tønder Kommunes opgaver er således hovedsageligt styring, kvalitetssikring og politisk fremstilling.

For normale lokalplansager forventes et internt ressourceforbrug på 1 stilling pr. måned pr. sag. Hvis Tønder Kommune finansierer lokalplanen forventes en konsulentudgift på 100.000 kr. pr. sag. En større sag svarer til 3 normale sager.

Ved de eksternt finansierede normale eller større lokalplansager, forventes en kommunal følgeudgift på i alt 200.000 kr til udarbejdelse af supplerende undersøgelser og planændringer, som ikke kan kræves finansieret eksternt.

Udover midler på anlægsbudgettet afholdes udgifter til driftsopgaver og herunder juridisk bistand som driftudgifter i regi af Ejendom, Plan & Drift.

Det forventes at behovet for planlægningsarbejder i Tønder Kommune øges over de kommende år indenfor særligt vedvarende energi og den grønne omstilling.

Til formålet er der årligt afsat en pulje 1,378 mio. kr. i 2026 pl. Puljen reguleres årligt med KL's fremskrivningsprocenter.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,379	1,379	1,379	1,379
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,379	1,379	1,379	1,379
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Økonomiudvalget

Område: Erhverv

Ansvarlig fagchef: Jenny Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Erhvervsudvikling

Beskrivelse:

Årlig anlægspulje til kommunal medfinansiering af nye udviklingsinitativer og øvrige erhvervsudviklingsprojekter.

Puljen reguleres årligt med KL's fremskrivningsprocenter.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,418	0,418	0,418	0,418
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,418	0,418	0,418	0,418
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Økonomiudvalget

Område: Projekter

Ansvarlig fagchef: Keld I. Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Zeppelin Tønder

Beskrivelse:

Af budgetaftalen for 2025 er der fortsat opbakning til at prioritere Zeppelin Tønder:

Siden budget 2020 har der været afsat en årlig anlægsramme på ca 2. mio. kr. årligt.

Budgetforligstekst fra 2020;

"Forligskredsen er enig om, at prioritere projektet og dets stedbundne kvaliteter. Det vurderes at projektet kan være afgørende for at tiltrække endnu flere gæster til kommunen, og der er enighed om at afsætte en yderligere anlægsramme på 2 mio. kr. årligt til understøttelse af det forberedende arbejde."

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,950	1,950	1,950	1,950
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,950	1,950	1,950	1,950
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Masterplan for Tønderhallerne

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen godkendte den 29. august 2019 Masterplanen for Tønderhallerne. Det var en væsentlig forudsætning for godkendelsen, at der ved udmøntning af planen skulle arbejdes intenst med ekstern finansiering.

I forbindelse med godkendelse af planen blev der tilknyttet en programleder og nedsat en styregruppe med repræsentanter fra direktionen, projektleder samt 2 repræsentanter fra Tønderhallerne og 1 repræsentant fra fodbold. (Klubhus for alle)

I forbindelse med masterplanen er der tidligere etableret multiplads med forskellige aktiviteter med bl.a. multibane, padelbane, crossfit m.m. Der er lavet reception ved hallernes hovedindgang. Bilforhandlerbygningerne er opkøbt og nedrevet, og område er midlertidigt forskønnet. Som en del af masterplanen er der gennemført salg af vandrehjem, camping og autocamperplads samt oprettet ny juridisk struktur for Tønderhallerne.

KB frigav d. 30. april 2020 afsat rådighedsbeløb på investeringsoversigten 2020 på 1,5 mio. kr. fordelt således :
0,75 mio. kr. til etablering af aktiviteter (etape 1 af "NYT UDERUM- MULTIPLADS") samt 0,75 mio. kr. til infrastruktur omkring projektet.

I masterplanen er der afsat et rammebudget på 22 mio. kr. til krydstorv. Formålet er at krydstorvet bliver det naturlige samlingspunkt i centret med cafe, information og reception samlet i én enhed. Ny østindgang etableres, så der fra centrets kerne bliver direkte adgang til vandrehjemmet. KB har på mødet, den 30. april 2025 godkendt en samlet anlægsbevilling på 21,3 mio. kr., heraf er 6,2 mio. kr. frigivet af rådighedsbeløb i 2025.

Masterplan Tønderhallerne - budget 2021-2024:

* Erhvervsområde nedbrydning + reetablering (gennemført)	1,0 mio. kr.
* Klubhus for Alle 3,25 + 3,25	6,5 mio. kr.
* Stier og belægnings med belysning	3,9 mio. kr.
* Ny "ude" bygning med WC & Bad	2,8 mio. kr.
* Krydstorv, med Caféområde (lgangsættes i 2025/2026) Anlægsbevilling GK	22,0 mio. kr.
* Ny hal	46,0 mio. kr.
* Multiplads - leg og aktivitet, etape 2	2,0 mio. kr.
* Svømme- og fitnessområde	6,0 mio. kr.

På grund af stigende priser i byggebranchen har Kommunalbestyrelsen på mødet, den 25. maj 2022 godkendt at udskyde planlagte, men ikke igangsatte anlægsprojekter, og at reducere eller nulstille puljer ét enkelt år på de områder, hvor der årligt er en tilbagevendende anlægspulje til konkrete projekter. Det betød at 3,0 mio. kr. afsat på anlægsrammen i 2022 forskydes og er indarbejdet i overslagsår 2026.

Status på afsatte rådighedsbeløb til projektet

2020	1,5 mio. kr.
2021	7,0 mio. kr.
2022	1,1 mio. kr.
2023	0,0 mio. kr.
2024	3,4 mio. kr.
2025	4,9 mio. kr.

Tønder Kommune har i årene 2026-2028 afsat i alt 23,4 mio. kr. på investeringsoversigten.

Budgettal i 2026 – 2028 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	5,059	9,197	9,197	
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	5,059	9,197	9,197	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Økonomiudvalget

Område: Projekter

Ansvarlig fagchef: Jenny Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Tønninggaard - Dannet af Havet

Beskrivelse:

Af budgetaftalen for 2023 fremgår det:

"Kommunalbestyrelsen tilkendegiver, at man støtter op om planerne for Tønninggaard og vil se velvilligt på projektet med et tilskud på 5 mio. kr. samt en tilsvarende kommunegaranti, når den øvrige finansiering til projektet er på plads"

I budgettet er der foreløbig reserveret 2,555 mio. kr. i 2026 og 2,555 mio. i 2027.

I december 2024 blev det offentliggjort at A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond giver en donation på 44 millioner kroner til almene Formål, som nu gør det muligt at føre Naturcentret Tønninggaard på Rømø op i en international klasse .

Etableringen af formidlingscentret har et samlet budget på 59 millioner kroner. Ud over donationen fra Møller Fonden bidrager Tønder Kommune og Tønninggaard med de resterende 15 millioner kroner. Det forventes at kunne åbne dørene i år 2028, og bliver en vigtig attraktion for både lokale, nationale og internationale gæster, der ønsker at forstå og opleve Vadehavet.

Det forventes heraf at Tønder Kommune bidrager med 10 mio. kr.

Beløbet er ændret fra 2,558 mio. kr. i 2026 og 2027 (opdateret med nye pris- og lønsskøn juli 2025) til:

2,5 mio. kr. i 2026

2,5 mio. kr. i 2027

5,0 mio. kr. i 2028

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.

	2026	2027	2028	2029
Udgifter	2,500	2,500	5,000	
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	2,500	2,500	5,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Økonomiudvalget

Område: Projekter

Ansvarlig fagchef: Jenny Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Foreningen Museum Wegner

Beskrivelse:

Af budgetaftalen for 2023 fremgår det:

"Kommunalbestyrelsen tilkendegiver, at man støtter op om planerne for Wegner Museet og vil se velvilligt på projektet. Det økonomiske driftstilskud er der ikke taget stilling til på nuværende tidspunkt, men der er en positiv indstilling til at stille en byggegrund med tilhørende p-plads til rådighed, når anlægssummen er finansieret"

Jf. budgetaftalen for 2025 fremgår det:

Museum Wegner bevilliges 0,500 mio. kr. i 2025. Kommunalbestyrelsen ønsker en status pr. 30.6.2025, og fremover vil udviklingsmidler være en del af kommunens samlede tilsagn.

Kommunalbestyrelsen har fået en status på arbejdet med etablering af Museum Wegner på det orienterende KB-møde i maj 2025.

På investeringsoversigten i 2026 - 2028 er der samlet reserveret 15,330 mio. kr. til formålet.

Budgettal i 2026 - 2028 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.

	2026	2027	2028	2029
Udgifter	3,070	6,140	6,140	
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	3,070	6,140	6,140	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Økonomiudvalget

Område: Strukturpulje

Ansvarlig fagchef: Jenny Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Tønder 2030 / ikke disponerede midler

Beskrivelse:

Jf. rammeudmeldingen er der foreløbig reserveret midler til Tønder 2030 / ikke disponerede midler i årene

2027: 17,374 mio. kr.

2028: 27,594 mio. kr.

2029: 43,802 mio. kr.

Budgettal i 2027 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter		17,396	27,629	43,857
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,000	17,396	27,629	43,857
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Investeringsoversigt

Beløb i mio. kr. i 2026 pl

Teknik- og Miljøudvalget		Vejl. fordeling 2026	Budget 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028	Overslagsår 2029	Prioritet
Nr.	Type	Forslag					
Basisanlæg ramme			18,362	18,362	18,362	18,362	
1	Basisanlæg	Pulje til energioptimering	1,379	1,379			1
2	Basisanlæg	Pulje til miljø og naturgenopretning	0,921	0,921			1
3	Basisanlæg	Pulje til trafikssikkerhed, gaderenovering og kloakrenovering	8,047	8,047			1
4	Basisanlæg	Pulje til cykelstier og vejanlæg generelt	8,014	8,014			1
Basisanlæg i alt			18,362	18,362	18,362	18,362	
Struktur og kapacitetsudvikling			17,143	22,680	14,950	17,450	
5	Struktur og kapacitetsudvikling	Færdiggørelse af Kongevej m.m.	4,093	5,730	0,000	0,000	1
6	Nyt anlæg	Ådiger og klæggrave	1,500	0,000	0,000	0,000	1
7	Nyt anlæg	Trøjborg - sikring af vandstand i voldgrav	2,400	0,000	0,000	0,000	1
8	Nyt anlæg	Brede Å "Udvalget for afvanding, klima og natur"	1,400	1,400	1,400	0,650	1
9	Nyt anlæg	Vejudvidelser og vigepladser	3,900	10,200	8,200	11,800	1
10	Nyt anlæg	Spildevandsplan 2028-2038	0,350	0,350	0,350	0,000	1
11	Nyt anlæg	Affaldsplan 2027-2037	0,500	0,000	0,000	0,000	1
12	Nyt anlæg	Energimærkning af kommunens ejendomme	3,000	0,000	0,000	0,000	1
13	Nyt anlæg	Opfyldelse af EU-direktiv om energieffektivisering af offentlige ejendomme	0,000	5,000	5,000	5,000	1
Strategisk udvikling			3,000	5,000	0,000	0,000	
14	Nyt anlæg	LIFE Wadden Sea Birds, Publikumsfaciliteter i Margrethe Kog nord	3,000	5,000	0,000	0,000	1
I alt			20,143	27,680	14,950	17,450	
Jordforsyning			-1,567	-1,567	-1,567	-1,567	
15	Jordforsyning	Salg af jorder	-1,567	-1,567	-1,567	-1,567	1
Eksterne ansøgninger oversendt til budgetforhandlinger			1,550	20,000	0,000	0,000	
16	Nyt anlæg	Ballum dielæg - dielæforstærkning	0,000	20,000	0,000	0,000	1
17	Nyt anlæg	Havneby dielæg	0,700	0,000	0,000	0,000	1
18	Nyt anlæg	Forskønnelse af den kommunale stamvej til Arrild	0,850	0,000	0,000	0,000	1
Teknik- og Miljøudvalget i alt			38,488	64,475	31,745	34,245	

Pulje til energioptimering

Beskrivelse:

Puljen anvendes til investering i energibesparende foranstaltninger med en maksimal simpel tilbagebetalingstid på 13 år.

Investering i energibesparelser foretages for et reducere driftsomkostningerne og løfte bygningernes energimærkning.

Med en simpel tilbagebetalingstid på 13 år, er forrentningen af investeringerne ca. 7,5 %.

De opnåede besparelser ved investering i energioptimering anvendes til re-investering i energioptimering på andre bygninger.

Energimidlerne kan kombineres med vedligeholdelsesmidler og projektmidler så der kan findes bedre løsninger, med større besparelser, ved renovering af klimaskærmen, og derved på sigt få bedre energimærkninger for de kommunale bygninger i Tønder Kommune.

Energioptimeringer støtter op om FN's Verdensmål på flere områder.

I 2025 bliver puljen disponeret til:

- Abild skole og Grundskolen fagfløj – Nyt LED belysning
- CTS styrings udvidelse på Regnbuen Skærbæk, Digeskolen Højer, Grundskolen Tønder, overbygningsskolen Tønder og Schweizer halle.
- Energioptimering af ventilations anlæg på Møgeltønderskole og Schweizer halle.
- Nyt EMS (Energy management system) til energidata opsamling og overvågning.

I 2026 er der planlagt puljen disponeres til energioptimering på:

- Agerskov skole - Nyt LED belysning
- Toftlund skole - Nyt LED belysning
- Børnegården Toftlund - Nyt LED belysning
- Høllevang skole - Nyt LED belysning
- Øster højst børnehave - Nyt LED belysning
- Abild skole - Ventilationsanlæg optimering
- Klosterparken – Ventilationsanlæg optimering
- Grundskolen Tønder Sydfløj – Nyt LED belysning og Ventilationsoptimering

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,379	1,379	1,379	1,379
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,379	1,379	1,379	1,379
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO₂-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Pulje til miljø og naturgenopretning

Beskrivelse:

Puljen er samlet for at give mulighed for bedre at kunne anvende midlerne på tværs af de nedenfor nævnte områder, samt andre opgaver indenfor Naturområdet. Investeringer kan målrettes i de enkelte år og opsparing kan bedre elimineres.

Naturindsats

Kommunen skal gennemføre naturindsatser affødt af Naturplan 2016-21. Naturindsatserne vil blive gennemført i den 6-årige periode. Anlægsmidlerne skal anvendes til at igangsætte og styre gennemførelse af indsatserne. Forventes videreført i en ny 6-årig periode, fra 2022-27.

Vandløbsindsats

Kommunen skal gennemføre vandløbsindsatser affødt af Vandområdeplan 2016-21. Forventes videreført i en ny 6-årig periode, fra 2022-27.

Naturstier, - formidling og istandsættelse

Forslaget omfatter initiativer til forbedring af borgeres og turisters adgang til og formidling af bynær natur og naturen på Rønmø samt andre bynære stier i forbindelse med arbejdet med udviklingsplaner for at skabe bedre rammer for det Gode Liv.

Afledt drift svarende til 2 %.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,921	0,921	0,921	0,921
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,921	0,921	0,921	0,921
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,020	0,020	0,020	0,020

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Pulje til trafikssikkerhed, gaderenovering og kloakrenovering

Beskrivelse:

Trafikssikkerhed:

Den årlige pulje til trafikssikkerhed samler tidligere mindre puljer, trafikplanprojekter i centerbyerne og skolevejsforbedringer. Forvaltningen modtager ønsker og projektforslag fra borgerne, lokalråd, skoler og udviklingsplaner i landområder.

Projekter baseret på sortpletudpegning, som Korsrokrydset syd for Bedsted, og projekter fra Trafikssikkerhedsplanen forelægges Trafikssikkerhedsrådet sammen med forslag fra trafikplanerne, borgere, skoler og lokalforeninger til prioritering. Trafikssikkerhedsrådets anbefalinger forelægges Teknik- og Miljøudvalget for endelig prioritering.

Gaderenovering:

I Tønder By og centerbyerne er der behov for renovering af bygader, som går ud over almindelig vedligeholdelse. Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at der afsættes et årligt beløb til gaderenovering af projekter på listen over gaderenoveringsprojekter.

I 2023 finansierede gaderenoveringspuljen renovering af Kongevej, etape 5. Forvaltningen foreslår i 2024 renovering af Viddingsherredsgade i Tønder og anbefaler Teknik- og Miljøudvalget at prioritere dette ud fra prioriteringslisten.

Kloakrenovering:

Projektet følger renovering af kloakledninger udført af Tønder Forsyning A/S. Ved kloakrenoveringer er der ofte behov for fornyelse af rendestensbrønde, stikledninger og reetablering af vej- og fortovsarealer, ud over hvad ledningsejeren skal dække.

Tønder Forsyning A/S reviderede deres byggeprogram for 2026 i marts 2025, og følgeomkostninger er vurderet og kapitaliseret. For 2026 er der planlagt arbejde i:

- * Løgumkloster: Industrivej
- * Døstrup: Bygaden
- * Bredebro: Søndergade
- * Toftlund: Rolighedsvej, Nyvej, Langelinje, Grønningen, Herrestedsgade, Østervang.

For 2027 er der ingen planer p.t. Tønder Kommunes udgift for 2026 er beregnet til 5,1 mio. kr.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	8,047	8,047	8,047	8,047
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	8,047	8,047	8,047	8,047
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Veje og stier

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Pulje til cykelstier og vejanlæg generelt

Beskrivelse:

Cykelstier:

Pulje afsat til etablering af cykelstier har tidligere finansieret dobbeltrettede cykelstier langs

- Høybergvej mellem Visby og togstation
- Branderupvej (delvis finansieret af statslige midler)
- Aabenrøvej (delvis finansieret af statslige midler)

Der kan søges statslige midler (40% tilskud) i 2025.

Afløst drift svarende til 25.000 kr. pr. kilometer ny anlagt cykelsti.

Renovering af broer - basispulje:

Pulje til renovering af broer eller andre øremærkede vedligeholdelsesarbejder.

Asfaltering af grusveje:

Tønder Kommunes vejnet inkluderer over 300 km grusveje. Vej og Park modtager ofte henvendelser fra borgere om asfaltering af delstrækninger, primært på grund af støvgener og fremkommelighed.

Pr. april 2025 er der ønsket om asfaltering af 31 vejstrækninger, i alt ca. 10,5 km, hvilket svarer til ca. 5,8 mio. kr. Pulje til politisk prioritering.

Opgradering af busstoppesteder:

Køreplanerne for den kollektive trafik er ændret, men mange stoppesteder og busterminaler er ikke tidssvarende og forsømt. Investeringen skal afhjælpe mangler, forbedre kundeoplevelsen og servicen for passagerer, især elever og uddannelsessøgende.

Prioritering af opgradering af busstoppesteder:

1. Anlæg af nye stoppesteder.
2. Renovering af busstationer i center- og lokalbyer.
3. Opgradering af busholdepladser i landsbyer.
4. Opgradering af busstoppesteder i by- og landområder.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	8,014	8,014	8,015	8,015
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	8,014	8,014	8,015	8,015
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,050	0,050	0,050	0,050

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO₂-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Veje og stier

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Struktur og kapacitets

Færdiggørelse af Kongevej m.m.

Beskrivelse:

Omfattet det samlede projekt for Kongevej, forpladsen ved Museet samt adgangsvej til parkeringspladsen Ved Slotsbanken.

Afledt drift er beregnet til 0,250 mio. kr. årligt.

Budgettal i 2026 – 2027 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	4,093	5,730		
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	4,093	5,730	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,250	0,250	0,250	0,250

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Ådiger og klæggrave

Beskrivelse: For undersøgelser

Puljen anvendes til midler til en ekstern rådgiver, som skal bruges til forundersøgelser af opgravning af klæggrav.

Tønder Kommune har for år tilbage erhvervet et stykke landbrugsjord, nærmere matrikel 388 Daler Ejerlav, hvor der er i undergrunden er en stor mængde klæg.

Vi har i Tønder Kommune et stort behov for ekstra klæg til forstærkning af vores ådiger.

Der er ca. 5.000 m³ klæg på depot i Tønder Kommune til rådighed nu, og der regnes med at skulle bruge op mod 300.000 m³ henover de næste mange år til vedligeholdelse af digerne.

Det er derfor nødvendigt at få ekstern rådgiver til at lave en fuld VVM, så man kan komme igang med at få gravet klæg op på matrikel 388 Daler Ejerlav.

Der skal udarbejdes en opstartsprocess sammen med rådgiver, da klæg skal ligge i lang tid og tørre.

En forventet fuld VVM rapport anslåes at koste ca. 1,5 mio. kr.

Der vil de løbende år skulle bruges flere penge til klæggravning, samt opbygning og vedligeholdelse af digerne. Men først når de nye klæg er gravet op, vil man kunne regne de økonomiske midler der skal bruges hertil.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,500			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,500	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Trøjborg - sikring af vandstand i voldgrav

Beskrivelse:

Tønder Kommune overtog i 2007 driften af Trøjborg slotsruin herunder opgaven med at sikre vandstanden i, især i den indre voldgrav.

Hovedbygningen er funderet på træpæle nedrammet i jord og er opført på kanten af en glacial bakke. Undergrunden består af postglaciale aflejringer af hhv. ferskvandsgrus og ferskvandsgytje. Slotsruinen og det gamle herregårdsanlæg er omgivet af hhv. 3 og 1 enkelt voldgrav, hvor den yderste voldgrav dog kun delvist er bevaret.

For at imødegå risiko for af ruinens funderingspæle rådner, er det mellem Slots og Kulturstyrelsen (SLKS) og Tønder Kommune (TK) aftalt, at kommunen er forpligtiget til at opretholde en given minimumsvandstand i Trøjborg slotsruins indre voldgrav, der skal tilsikre, at jorden omkring funderingspælene altid er fuldt vandmættet.

Det har gennem årene været en stor udfordring og er sket ved pumpning fra Sejrsbækken. Oprindeligt var der vand i både ydre og indre voldgrav men i de senere år er det kun indre der været vandfyldt. Da vandet i høj grad løber fra voldgrav er det en større, og til tider, umulig pumpeopgave.

I samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen, Sønderjyllands Museum, samt fagentreprenør inden for naturgenopretning, er der udarbejdet et skitseprojekt der kopierer tiltag etableret ved bl.a. Store/Lille Vildmose for vandstandshævning. I tilgift er der udført en detailopmåling af området ved landmålingsvirksomhed, og skitseprojektet er understøttet af udførte geotekniske borer.

Sønderjyllands Museum har udført en forberedende georadar-undersøgelse der tilsiger, at der ikke er konflikt mellem projektet og skjulte bevaringsværdige fortidsminder.

Det planlægges efter dispensation for fredningsbestemmelserne - (såfremt givet af SLKS) -, at gennemføre af følgende tiltag: a) At etablere spuns bestående af plastikmembran i rabat ved Trøjborgvej og markvej nord for nordlig voldgrav. Spunsen føres ned til impermeabelt lag af moræneler. b) At ændre underføring fra nordlig ydre voldgrav under Trøjborgvej til Sejrsbæk til en vandstandsregulerende munkebrønd med stemmeværk med afløb til eksisterende underføring under Trøjborgvej. c) At forbedre flowmuligheder fra ydre voldgrav til indre voldgravssystem ved fjernelse af mindre jordstak der blokerer vandets passage. d) At blokere nuværende afløb fra sydlig beliggende sø til Sejrsbæk og i stedet ved styret underboring forbinde denne sø med indre voldgrav. e) Sænkning af målkote for vandstand i indre voldgrav med 0,2 meter fra den nuværende kote 3,74 til fremtidig kote 3,54. Eksisterende pumpestation og rørføring herfra til indre voldgrav bevares.

Inklusiv udgifter til uforudsete forhold skal der afsættes 2,4 mio. kr. til gennemførelse af projektet.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	2,400			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	2,400	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

☐

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Brede Å "Udvalget for afvanding, klima og natur"

Beskrivelse:

Teknik- og Miljøudvalget i Tønder Kommune besluttede i februar 2021 at gennedsætte et vandløbsudvalg for Brede Å - "Udvalg for afvanding, klima og natur i Brede Ås opland – Brede Å udvalget". Udvalget blev nedsat med henblik på at videreføre det arbejde, som det tidligere Brede Å udvalg fra 2013 havde afsluttet.

Udvalget har i august 2024 afrapporteret sine anbefalinger i afslutningsrapporten. Anbefalingerne blev behandlet på møde i Teknik og Miljø-udvalget i april 2025. Forvaltningen indstillede, at der afsættes penge til at arbejde videre med udvalgets anbefalinger, og herunder at få projekteret anbefalingerne.

Teknik og Miljøudvalget anbefalede indstillingen, og sendte sagen til budgetforhandlingen for 2026. Opgaven med afdækning af opgaven kræver større ressourcer til kortlægning, projektudarbejdelse samt ikke mindst hele lodsejerdelen - som er omfattende for det store afvandingsområde. Derfor foreslås der afsat midler til såvel en ressource i en projektperiode samt økonomi til konsulenttydelser.

Ressource 0,650 kr
Rådgiver 0,750 kr.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,400	1,400	1,400	0,650
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,400	1,400	1,400	0,650
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Veje og stier

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Vejudvidelser og vigepladser

Beskrivelse:

Hølleskovvej 1,3 km., anlægsudgifter 3,9 mio kr.

Løsningsforslaget baseres på en udvidelse af kørebanen til 6,0 meter, med to kørespor af 3,0 meter. Rabatten kantforstærkes med grus på de inderste 0,5 meter.

Løsningsforslag vurderes at kunne skabe bedre fremkommelighed samt tryghed på strækningen, idet udfordringerne med mødesituationer fjernes. Oversigten vil dog stadig være dårlig gennem de små horisontalkurver, hvorfor det er nødvendigt at opsætte advarselstavler.

Mandbjerg syd 3,7 km., anlægsudgifter 10,2 mio kr.

Løsningsforslaget baseres på en udvidelse af kørebanen til 6,0 meter, med to kørespor af 3,0 meter. Rabatten kantforstærkes med grus på de inderste 0,5 meter.

Løsningsforslag vurderes at kunne forbedre fremkommeligheden, trafiksikkerheden og trygheden på hele strækningen. Løsningsforslaget skal suppleres med nedskiltning af hastighed samt beskæring af beplantning, for at forbedre oversigtsforholdene. Ved Rambøll – Mandbjerg Syd 9/9 vertikalkurve nr. 3 og 5 vil være nødvendigt at nedskilte til 50 km/t, hvis stopsigt skal kunne tilvejebringes.

Randerupvej 4,4 km, anlægsudgifter 8,2 mio kr.

Løsningsforslaget baseres på en udvidelse af kørebanen til 6,4 meter, med to kørespor af 3,2 meter. Rabatten kantforstærkes med grus på de inderste 0,5 meter.

Det vurderes ikke, at anlægsomkostningerne vil kunne opveje den effekt der opnås. Vejudvidelsen vil ikke medvirke til forbedring af oversigtsforholdene på strækningen og derfor ikke øge fremkommeligheden.

Hedebøvej 4,4 km., 11,8 mio kr.

Løsningsforslaget baseres på en udvidelse af kørebanen til 6,4 meter, med to kørespor af 3,2 meter. Rabatten kantforstærkes med vejgrus på de inderste 0,5 meter.

Det vurderes, at anlægsomkostningerne forbundet med en vejudvidelse ikke vil kunne opveje den effekt der kan opnås. Vejudvidelsen vil ikke medvirke til forbedring af oversigtsforholdene på strækningen og derfor ikke øge fremkommeligheden.

Afløst drift forventes afholdt indenfor nuværende drift.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	3,900	10,200	8,200	11,800
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	3,900	10,200	8,200	11,800
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Øvrigt

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Spildevandsplan 2028-2038

Beskrivelse:

Fra den 1. januar 2028 skal opdateret spildevandsplan træde i kraft gældende for årene 2028-2037. En vedtaget spildevandsplan fastlægger rammerne for den måde spildevandet (både regnvand og sanitært spildevand) skal behandles i kommunen. Planen er det retlige grundlag for at gennemføre tiltag indenfor spildevandsområdet, f.eks. lukninger af renseanlæg, overløb, kloakeringer og septarkloakeringer. Overordnet er spildevandsplanen bindende for kommunes administration, mens den for borger og virksomheder er en forhåndsorientering om de tiltag, man kan forvente vil ske på spildevandsområdet.

Den gældende spildevandsplan er i perioden suppleret med 10 tillæg til spildevandsplanen i forbindelse med tilretninger og effektueringer af planlagte tiltag indenfor spildevandsområdet.

Forvaltningen skal bruge anlægsmidler til at indkøbe konsulenthjælp som hjælp til at løse opgaven med en opdateret spildevandsplan. Der skal bl.a. gennemføres en omfattende opdatering af den eksisterende kortlægning af spildevandsforholdene, afklares kommende tiltag omkring terrænnært grundvand vandløbstilstand, klimatilpasninger m.v., hvoraf store dele er i tæt samarbejde med Tønder Forsyning. Alt sammen tiltag, der skal danne grundlaget for den fremtidige plan.

Spildevandsplanen har betydning for en række virksomheder og borgere i Tønder Kommune, som bliver omfattet af spildevandsplanen.

Forvaltningen forventer at skulle bruge 1 årsværk i forbindelse med udarbejdelse af opdateret spildevandsplan i løbet af 2026 og 2027. Derudover vil der løbende blive behov for udarbejdelse af tillæg til spildevandsplanen i takt med udmøntning af planen. Samtidig forventer forvaltningen at skulle købe og forventeligt udbyde konsulentbistand for ca. 1.000.000 dkr, ligesom der kan komme ekstra udgifter til IT-understøttelse. Udgifterne forventes at fordele sig med ca. 350.000 dkr. i 2026 og 350.000 dkr. i 2027. De resterende 300.000 dkr. vil fordeles i årene 2028 - 2037, når der skal udarbejdes tillæg til spildevandsplanen.

Lovgrundlag: Miljøbeskyttelsesloven, Spildevandsbekendtgørelsen.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,350	0,350	0,350	
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,350	0,350	0,350	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO₂-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Øvrigt

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Affaldsplan 2027-2037

Beskrivelse:

Affaldsplan

Fra den 1. januar 2027 skal opdateret affaldsplan træde i kraft gældende for årene 2027-2032. En vedtaget affaldsplan fastlægger rammerne for den måde affald skal behandles i kommunen. Planen er skridt på vejen til at opfylde Tønder Kommunes Visions- og strategiplan og indeholder bl.a. tiltag omkring indsamlingsordninger, farligt affald, affald i naturen og det offentlige rum, byggeaffald, erhvervsaffald m.v. Overordnet er affaldsplanen bindende for kommunes administration, mens den for borger og virksomheder er en forhåndsorientering om de tiltag, man kan forvente vil ske på affaldsområdet.

Den gældende affaldsplan er i perioden suppleret med løbende evalueringer omkring de vedtagne tiltag i samarbejde med Tønder Forsyning.

Forvaltningen skal bruge anlægsmidler til at indkøbe konsulenthjælp som hjælp til at løse opgaven med en opdateret affaldsplan. Der skal bl.a. gennemføres analyse af kommende lovforslag, så affaldsplanen er i overensstemmelse med gældende lovgivning på affaldsområdet, hvoraf store dele foregår i tæt samarbejde med Tønder Forsyning.

Affaldsplanen har betydning for en række virksomheder og borgere i Tønder Kommune, som bliver omfattet af affaldsplanen.

Forvaltningen forventer at skulle bruge godt 400 timer eller 0,25 årsværk i forbindelse med udarbejdelse med opdateret affaldsplan i løbet af 2026. Samtidig forventer forvaltningen af skulle købe og forventeligt udbyde konsulentbistand for ca. 500.000 dkr.

Lovgrundlag: EU's Affaldsdirektiv og Emballagedirektiv. Strategi for Cirkulær Økonomi og øvrige Regeringsudmeldinger - Affaldsbekendtgørelsens §§13-18.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,500			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,500	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Øvrigt

Ansvarlig fagchef: Thomas Dam

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Energimærkning af kommunens ejendomme

Beskrivelse:

KL, Danske regioner og Klima- og Energiministeret er blevet enige om et samarbejde om opfyldelsen af energieffektivitetsdirektivets krav af den offentlige bygningsmasse, som følge af EU-direktiv vedtaget i 2023 med nationalt ikrafttrædelse den 11. oktober 2025.

Direktivet forpligter kommunerne til at energirenovere deres bygninger årligt og hen mod 2040 skal alle offentlige bygninger have energimærke B.

Herudover skal kommunerne opnå årlige energibesparelser svarende til en årlig energirenovering af 3 % af den samlede bygningsmasse op til energimærke B.

For Tønder Kommunes vedkommende vil der skulle ske en planlægning af disse årlige energirenoveringer og for at kunne gøre dette, kræves det at kommunen kender den enkelte bygnings energimærke, så hver enkelt bygning kan indgå i en prioriteret rækkefølge for energirenovering.

Der vil yderligere komme et krav i bygningsdirektivet som træder i kraft den 29. maj 2026, hvormed bl.a. bygninger i ringest energimæssig stand skal prioriteres og renoveres først.

De energimærker Tønder Kommune har på egne ejendomme er ikke længere retvisende fordi energimærkningen sker på andre forudsætninger, så der skal ske en ny energimærkning på alle kommunens ejendomme.

Tønder Kommune har 250.000 m2 bygningsmasse som efter markedsdialog vil koste 3 mio. kr. at energimærke samlet set, som mangler finansiering.

Som nævnt ovenfor er energimærket en forudsætning for at kunne efterleve EU-direktivet og aftalen om fælles indsats for energieffektivitet i offentlige bygninger.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	3,000			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	3,000	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

x

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Øvrigt

Ansvarlig fagchef: Thomas Dam

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Opfyldelse af EU-direktiv om energieffektivisering af offentlige ejendomme

Beskrivelse:

Tønder Kommune skal jf. EU-direktiv og aftale om fælles indsats om energieffektivitet i offentlige bygninger indgået i maj 2025 efter energimærkning af vore 280 bygninger planlægge, prioritere og energirenovere vores bygninger frem mod 2040.

Det vil kræve massive investeringer i energirenovering udover de investeringer vi gør i dag.

Ved nybyg kræver det 15.000 kr. pr. m² at opnå energimærke B, ud fra en gennemsnitsberegning kan der anlægges en betragning på en energirenovering på 5.000 kr. m² i vore eksisterende bygninger og kommunen skal energirenovere 3 % af bygningsmassen pr. år svarende til 6.000 m² årligt hvilket beløber sig til en årlig investering på 30 mio. kr. årligt, men det er en beregning med forbehold da det afhænger af mange ukendte faktorer.

Ejendomme har en årlig energirenoveringspulje på 3 mio. kr. hertil afsættes der 10 mio. kr. til renovering hvoraf ca. halvdelen kan betragtes som energirenoveringer, så i Ejendomsservicecenteret er der et årligt budget på ca. 8 mio. kr.

Der pågår pt. forhandlinger omkring DUT kompensation til kommunerne for energirenoveringer så indtil den endelige økonomi er kendt er det forvaltningens forventning at skulle anvende 13 mio. årligt, hvoraf de 8 mio. kr. årligt er budgetlagt hvilket betyder en merudgift årligt på 5 mio. kr. der ikke er finansieret.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter		5,000	5,000	5,000
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,000	5,000	5,000	5,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO₂-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

x

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

LIFE Wadden Sea Birds, Publikumsfaciliteter i Margrethe Kog nord

Beskrivelse:

Projektstatus for LIFE Wadden Sea Birds i Margrethe Kog Nord:

Baggrund: Projektet er en del af Tøndermarsk Initiativet og har en tidsplan fra 2020 til 2026. Det er medfinansieret af EU's LIFE-program og omfatter ca. 230 ha.

Formål:

- Udvikling af Margrethe Kog Nord som naturområde med forbedrede levesteder for fugle.
- Klimatilpasning ved at etablere et højvandsreservoir.
- Fremme lokalområdets attraktivitet og skabe nye muligheder for lokal fødevarerproduktion.
- Bidrage til natur- og landskabsformidling.

Nye initiativer:

- 1,5 km sti gennem Margrethe Kog Nord.
- Fugleskjul og formidlingsbase.
- Udstilling og forbedrede faciliteter ved Vidåslusen.

Drift og vedligehold:

Tønder Kommune står for pleje, drift og tilsyn af naturarealer og friluftsfaciliteter. Projektets anlægsfase forventes at være 2026-2027.

Økonomi:

Anlægsudgifterne til vandparkeringsløsningen forventes at overstige det opfindelige budget med ca. 3 mio. kr, grundet at den nærmere projektering har vist ændrede løsningsforslag er nødvendige for at funktionen til at være optimal.

De tre rekreative projekter har p.t. et samlet, skønnet budget på ca. 26 mio. kr., der forventes finansieret gennem eksterne fondsmidler og kommunal medfinansiering. Derudover kan LIFEprojektet bidrage med 1 mio. kr. Samlet er der p.t. sikret finansiering af 6 mio. kr. Der er indledt positive drøftelser med fonde om yderligere finansiering af projekterne. Forvaltningen oplyste TMU/KVU om sagen i marts 2025, hvor det forventedes at de rekreative tiltag vil skulle medfinansieres af Kommunen med 5 mio. kr.

Sagen er oversendt til budgetbehandling fra Teknik og Miljøudvalget og fra Klima, Vækst- og Udviklingsudvalget i marts 2025

Økonomien her omfatter både den rekreative del samt vandparkeringsløsningen.

Afledt drift svarende til 2 % af anlægssummen

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.

	2026	2027	2028	2029
Udgifter	3,000	5,000		
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	3,000	5,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,060	0,100	0,520

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Øvrigt

Ansvarlig fagchef: Thomas Dam

ANLÆG

Budget 2026-2029

Jordforsyning

Salg af jorder

Beskrivelse:

Pulje afsat til Jordforsyningens anlægsområde.

Puljen forventes at give et netto overskud på årligt 1,6 mio. kr. som kommer fra indtægter for salg af jord og grunde.

Brutto udgift 3,6 mio. kr.

Brutto indtægt -5,2 mio. kr.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	3,582	3,582	3,582	3,582
Indtægter	-5,149	-5,149	-5,149	-5,149
Anlægsudgifter i alt	-1,567	-1,567	-1,567	-1,567
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Ballum digelag - digeforstærkning

Beskrivelse:

Ballum digelag ansøger Tønder Kommune om 28,5 mio. kr. til forstærkning af Ballum dige. Det forventes opstart i marts 2026 og fortsætter til udgangen af september 2027, kun afbrudt af vinterperioden.

Ballum digelag har sendt en redegørelse for hvordan pengene bliver brugt, og hvor det samlede budget for projektet også indgår.

Den totale finansiering til forstærkning af Ballum dige er opstillet som nedenstående:

Forventet tilskud fra Staten:	26,650 mio. kr.
Forventet tilskud fra Tønder Kommune:	28,500 mio. kr.
Forventet udgift for Digelaget i Bredeådalene:	<u>3,110 mio. kr.</u>
I alt finansiering af forstærkningsprojekt:	<u>58,260 mio. kr.</u>

Midlerne bruges til forstærkning af diget, så det i fremtiden stadig kan skabe tryghed og sikkerhed blandt borgerne.

Der resterer et korrigeret anlægsbudget på 8,696 mio. kr. i 2025 afsat til medfinansiering af digeforstærkning (bevillingsprogram 862).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter		20,000		
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,000	20,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)
Neutral (sæt x)
Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Havneby digelag

Beskrivelse: Oprensning af afvandingskanal

Havneby og Kirkeby Digelag, har et ønske om at foretage en oprensning af afvandingskanal ved slusen i Havneby Diget, da sluserne er gået fra at have åbent 4-5 timer om dagen til at kun åbne ca. 2 timer om dagen grundet sandfanget.

På den baggrund har Havneby og Kirkeby digelaget sendt en ansøgning til KDI (Kystdirektoratet).

KDI har vendt retur med, at de har bedt digelaget om at komme med yderligere oplysninger omkring:

- Væsentlighedsvurdering
- En vurdering ift. måleopfyldelsen i det pågældende vandområde
- En vurdering af projektes påvirkning af havstrategidirektivets 11 deskriptorer.

På den baggrund har digelaget henvendt sig til Tønder Kommune, da de ønsker politisk støtte fra Tønder Kommune. Der ansøges om midler til ekstern rådgiver, som skal hjælpe med de 3 manglende rapporter, som KDI har bedt om.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,700			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,700	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Teknik- og Miljøudvalget

Område: Veje og stier

Ansvarlig fagchef: Jens Yde

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Forskønnelse af den kommunale stamvej til Arrild

Beskrivelse:

Arrild grundejerforening søger Tønder Kommune om afsættelse af anlægsmidler til forskønnelse af den kommunale stamvej der betjener området.

Stamvejen har nyere slidlag, men mangler lys og de fartdæpende chikaner trænger til et løft med pullerter og beplantning.

Et belysningsprojekt med 49 lamper er prissat til 0,750 mio. kr.

Renovering af 10 chikaner, med kantsten, pullerter og beplantning skønnet pris: 0,100 mio. kr.

I 2026 har feriebyen 50 års jubilæum og håber på kommunens velvilje.

Udgifter i 2026: **0,850 mio. kr.**

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,850			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,850	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Socialudvalget

		Budget	Overslagsår	Overslagsår	Overslagsår	
Nr.	Type	2026	2027	2028	2029	Prioritet
Forslag						
Struktur og kapacitetsudvikling		2,840	1,840	1,840	1,840	
1	Struktur og kapacitetsudvikling	0,920	0,920	0,920	0,920	1
2	Struktur og kapacitetsudvikling	0,920	0,920	0,920	0,920	1
3	Nyt anlæg	1,000	0,000	0,000	0,000	1
Omstilling af tilbud på det specialiserede socialområde						
I alt		2,840	1,840	1,840	1,840	
Socialudvalget i alt		2,840	1,840	1,840	1,840	

Renoveringsplan for Voksen/Social

Beskrivelse:

Langsigtet renoveringsplan for botilbudsområdet. Renoveringsplanen indeholder forskellige arbejder, herunder nedrivning af bygninger, opdatering af veje, nye gulve og diverse vedligeholdelsesarbejde både indvendigt og udvendigt.

Tønder Kommune er salgskommune af mellemkommunale pladser, som benyttes af en lang række kommuner i hele landet. Det er derfor vigtigt, at rammer og omgivelser fremstår velholdte og indbydende med gode muligheder for at indrette og omstille tilbuddet i forhold til efterspørgslen.

Anlægsforslaget understøtter Kommunalbestyrelsens godkendelse af "Strategi for kvalitet i botilbud".

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,920	0,920	0,920	0,920
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,920	0,920	0,920	0,920
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Renoveringspulje til værksteder § 103/104

Beskrivelse:

Renoveringspulje til at imødegå løbende behov for mindre renoveringer på de beskyttede værksteder i Tønder, Løgumkloster og Toftlund.

De beskyttede værksteder er kendetegnet ved hele tiden at skulle indrette sig efter den aktuelle borgergruppe, med ændringer i aktiviteter, produktioner, indretninger mv. Værkstederne er i øvrigt kendetegnet ved, at rammer og omgivelser ofte har behov for en istandsættelse grundet dagligt hårdt slid.

Tønder Kommune er salgskommune af pladser på de beskyttede værksteder, også til en række andre kommuner i landet. Det er således vigtigt, at rammer og omgivelser fremstår velholdte og med gode muligheder for at indrette tilbuddet præcist til den pågældende borger.

På den baggrund søges om reservering af et fast årligt anlægsbeløb, som kan benyttes på de beskyttede værksteder.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,920	0,920	0,920	0,920
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,920	0,920	0,920	0,920
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Socialudvalget

Område: Voksen/Social

Ansvarlig fagchef: Henning Løsche

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Omstilling af tilbud på det specialiserede socialområde

Beskrivelse:

Renoveringsplan for tilbud på det specialiserede socialområde

Renoveringsplanen indeholder forskellige arbejder, herunder omstillinger af bygninger, opdatering og eventuel nyetablering af de fysiske rammer til at matche målgrupperne i Tønder Kommunes tilbud på det specialiserede socialområde.

Tønder Kommune er salgskommune af mellemkommunale pladser, som benyttes af en lang række kommuner i hele landet. Det er derfor vigtigt, at rammer og omgivelser fremstår velholdte og indbydende med gode muligheder for at indrette og omstille tilbuddene i forhold til efterspørgslen. Anlægsforslaget understøtter Kommunalbestyrelsens godkendelse af "Strategi for kvalitet i botilbud" og kommunens 2030 plan.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,000			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,000	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Investeringsoversigt

Beløb i mio. kr. i 2026 pl

Sundhedsudvalget		Vejl. fordeling baisanlæg	Budget	Overslagsår	Overslagsår	Overslagsår	Prioritet
Nr.	Type	Forslag	2026	2027	2028	2029	
Baisanlæg ramme		0,523	0,523	0,523	0,523	0,523	1
1	Baisanlæg	Udskiftning maskinel fælleskøkken	0,523	0,523	0,523	0,523	
Baisanlæg i alt			0,523	0,523	0,523	0,523	
Sundhedsudvalget i alt			0,523	0,523	0,523	0,523	

Sundhedsudvalget

Område: Pleje og Omsorg

Ansvarlig fagchef: Torben Lindbæk-Larsen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Udskiftning maskinel fælleskøkken

Beskrivelse:

Pulje til udskiftning af maskinel i fælleskøkkenet.

Området har større maskinel der løbende skal udskiftes.
Der ønskes afsat en pulje til formålet.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.

	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,523	0,523	0,523	0,523
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,523	0,523	0,523	0,523
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Investeringsoversigt

Beløb i mio. kr. i 2026 pl

Kultur- og Fritidsudvalget		Vejl. fordeling basisanlæg	Budget 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028	Overslagsår 2029	Prioritet
Nr.	Type	Forslag					
Basisanlæg ramme			4,912	4,912	4,912	4,912	
1	Basisanlæg	Halrenoveringspulje	3,136	3,136	3,136	3,136	1
2	Basisanlæg	Tekniske installationer svømmehaller	1,045	1,045	1,045	1,045	1
3	Basisanlæg	Museum Sønderjylland	0,732	0,732	0,732	0,732	1
Basisanlæg i alt			4,912	4,912	4,912	4,912	
Struktur og kapacitetsudvikling			0,350	6,000	0,000	0,000	
4	Struktur og kapacitetsudvikling	Udskiftning af græstæppe på kunstbanen i Løgumkloster	0,350	6,000	0,000	0,000	1
Strategisk udvikling			0,000	5,000	5,000	5,000	
8	Nyt anlæg	Facilitetsstrategi	0,000	5,000	5,000	5,000	1
I alt			0,350	11,000	5,000	5,000	
Eksterne ansøgninger oversendt til budgetforhandlinger			8,500	0,000	0,000	0,000	
11	Nyt anlæg	Renovering af Klosterbadet	8,500	0,000	0,000	0,000	2
Kultur- og Fritidsudvalget i alt			13,762	15,912	9,912	9,912	

Kultur- og Fritidsudvalget

Område: Idrætsfaciliteter

Ansvarlig fagchef: Kia Fog Kristensen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Halrenoveringspulje

Beskrivelse:

Pulje til ekstraordinær vedligeholdelse og renovering af idrætshaller.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	3,136	3,136	3,136	3,136
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	3,136	3,136	3,136	3,136
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Kultur- og Fritidsudvalget

Område: Idrætsfaciliteter

Ansvarlig fagchef: Kia Fog Kristensen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Tekniske installationer svømmehaller

Beskrivelse:

Pulje til tekniske installationer og vedligeholdelse for de tre svømmehaller i hhv. Arrild, Skærbæk og Tønder.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,045	1,045	1,045	1,045
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,045	1,045	1,045	1,045
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Kultur- og Fritidsudvalget

Område: Museer

Ansvarlig fagchef: Kia Fog Kristensen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Basisanlæg

Museum Sønderjylland

Beskrivelse:

Udover driftstilskuddet til Museum Sønderjylland yder de fire sønderjyske kommuner tilskud til museets anlægsudgifter.

Udgiften fordeles mellem kommunerne efter folketal opgjort i tredje kvartal før tilskudsåret.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,732	0,732	0,732	0,732
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,732	0,732	0,732	0,732
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Udskiftning af græstæppe på kunstbanen i Løgumkloster

Beskrivelse:

Banens tilstand følges løbende af en ekstern fagperson, som laver en visuel vurdering af banens tilstand, af banens overflade samt græstæppet er løftet i de fire banehjørner for at se tilstand på shockpad underlaget.

Den eksterne fagperson konkluderer:

Græstæppets slidtage er ved at have nået et kritisk niveau, i forhold til at det kan anvendes til boldspil, uanset hvilket niveau der spilles på. Forvaltningen er i dialog med banens brugere om at finde løsninger.

Derfor er en udskiftning af græstæppe og eventuelt underlag ved at være en presserende opgave.

Når opgaven ikke har været prioriteret, skyldes det en udfordring med at finde en type af underlag, med de samme spillemæssige gode egenskaber som gummigranulat. Gummigranulat udfases fra 2031, hvilket betyder at en ny bane ikke ville være afskrevet, og derfor har forvaltningen skubbet udskiftningen.

Det ser nu ud til, at der kan være flere løsninger på vej i løbet af 2026. Derfor foreslår forvaltningen, at der afsættes midler til en rådgiver, der skal være med til at finde den rette løsning, som vil opfylde både de miljømæssige og spillemæssige krav.

Målet er, at der ligger et projektforslag, som kan behandles politisk i forbindelse med budgetforhandlinger for 2027.

Siden banen blev anlagt i 2011 er kravene til de miljømæssige foranstaltninger blevet skærpet, herunder krav til at undgå svind af granulat. Svind opstår bl.a. når evt. sne skubbes ud af banen og når spillerne forlader banen. Det betyder, at der vil skulle etableres sluser for spillere og maskiner, der skal ind og ud af banen, og granulatsikring hele vejen rundt om banen.

Blandt andet derfor vil anlægsudgiften være større end på de senest anlagte baner.

Forvaltningens forventer, at det vil koste 0,350 mio. kr. at få en rådgiver til at udarbejde et projektforslag til udskiftning af græstæppe, der lever op til de nugældende miljøkrav.

Oprindelig afsat 3,717 mio. kr. i 2027 (opdateret med nye pris- og lønsskøn juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,350	6,000		
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,350	6,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

N

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Kultur- og Fritidsudvalget

Område: Idrætsfaciliteter

Ansvarlig fagchef: Kia Fog Kristensen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Facilitetsstrategi

Beskrivelse:

Facilitetsstrategien blev godkendt af Kommunalbestyrelsen i november 2024.

Til implementering af facilitetsstrategien, ønsker Kultur- og Fritidsudvalget tilskud fra den afsatte anlægsramme vedrørende Tønder 2030.

Udvalget er i gang med første fase, der handler om at finde råderum inden for eget budgetområde, samt en gennemgående revision af tilskudsregler på området, der skal være med til at understøtte implementeringen af strategiens målsætninger.

Desuden er forvaltningen ved at afsøge mulighederne for, at fonde kan bidrage med tilskud til implementeringen af delelementer i planen.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter		5,000	5,000	5,000
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,000	5,000	5,000	5,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Kultur- og Fritidsudvalget

Område: Idrætsfaciliteter

Ansvarlig fagchef: Kia Fog Kristensen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Renovering af Klosterbadet

Beskrivelse:

Klosterbadet har fremsendt en ansøgning om tilskud til renovering af byens friluftsbad.

Klosterhallerne skriver:

"Klosterbadet trænger til en gennemgående renovering gælder både bassinet, renseudstyr i kælderens samt renovering af bygning og omklædningsrum. Samlet prisvurdering ca. 8,5 mio. kr."

De skriver endvidere:

"Vurderingen i Klosterbadet er ikke et tal der bare er grebet ud af luften. Vi har i 2023 fået lavet en beregning på hvad det ca. vil koste at renovere badet så den lever op til gældende lovgivning. Vi kører jo som alle ved på en dispensation, hvilket der heller ikke er noget forkert i, så længe vi ikke begynder på noget.

Vores vandprøver o.lign., der tages af myndighederne, og os selv overholder de grænseværdier som er sat, og det har aldrig været et problem. Det er vandomsætningshastigheden i bassinet, der er givet en dispensation til. Den kan vi ikke leve op til med det renseudstyr vi har i dag."

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	8,500			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	8,500	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

N

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Investeringsoversigt

Beløb i mio. kr. i 2026 pl

Børn- og Skoleudvalget			Vejl. fordeling	Budget	Overslagsår	Overslagsår	Overslagsår	Prioritet
Nr.	Type	Forslag	basisanlæg	2026	2027	2028	2029	
Basisanlæg ramme			0,418	0,418	0,418	0,418	0,418	
1	Basisanlæg	Legepladser pulje til renovering	0,418	0,418	0,418	0,418	0,418	1
Basisanlæg i alt				0,418	0,418	0,418	0,418	
Struktur og kapacitetsudvikling				28,500	15,500	0,000	0,000	
2	Nyt anlæg	Etablering af fælles institution i Toftlund		20,000	10,000	0,000	0,000	1
3	Nyt anlæg	Idéoplæg til etablering af børneuniverser		1,500	0,000	0,000	0,000	1
4	Nyt anlæg	Idéoplæg etablering af ungeuniverser 7.-9. klasse		1,500	0,000	0,000	0,000	2
5	Nyt anlæg	Faglokaler på skolerne, jf. reform folkeskole		5,500	5,500	0,000	0,000	1
I alt				28,500	15,500	0,000	0,000	
Børn- og Skoleudvalget i alt				28,918	15,918	0,418	0,418	

Legepladser pulje til renovering

Beskrivelse:

Puljen afsættes til den løbende renovering af legepladser ved skole og dagtilbud.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,418	0,418	0,418	0,418
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,418	0,418	0,418	0,418
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Børn- og Skoleudvalget

Område Dagtilbud

Ansvarlig fagchef: Per Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Etablering af fælles institution i Toftlund**Beskrivelse:**Etablering af fælles daginstitution i Toftlund

Jf. Udviklingsplanen for Toftlund blev der i år 2020 afsat 25 mio. kr. til sammenlægning af daginstitutionerne i de efterfølgende år, dvs. i årene 2021-2023.

Etableringen af en fælles kommunal institution blev efterfølgende en del af planen for Toftlund Sport- og Fritidscenter, hvor institutionen i første omgang blev fravalgt på grund af for dyr licitation.

Der ansøges om genoptagelse af sagen og dermed etablering af én samlet kommunal børnehave.

Der afsættes foreløbig i alt 30 mio. kr. til sammenlægningen. Den forventede udgift skal dog undersøges nærmere.

Begrundelser for etablering af en fælles daginstitution

Tønder Kommune oplever fortsat faldende børnetal, hvilket påvirker antallet af indmeldte børn i de enkelte daginstitutioner.

En fælles daginstitution vil - med afsæt i de godkendte kriterier for højkvalitetsinstitutioner - sikre et tidssvarende dagtilbud med rum til leg, læring og børnefællesskaber til glæde for børn, forældre og medarbejdere.

En fælles daginstitution i Toftlund samler de ansatte på én matrikel og understøtter rekruttering og fastholdelse af medarbejdere. Samtidig sikres større fleksibilitet og enklere fordeling af hverdagens pædagogiske aktiviteter. Med flere tilstedeværende medarbejdere i løbet af dagen får børnene mulighed for deltagelse i flere forskellige aktiviteter, hvilket kan højne det pædagogiske læringsmiljø.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	20,000	10,000		
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	20,000	10,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Børn- og Skoleudvalget

Område Uddannelse

Ansvarlig fagchef: Per Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Idéoplæg til etablering af børneuniverser**Beskrivelse:**Idéoplæg til etablering af børneuniverser

Der ønskes en pulje på 1,5 mio. kr. til idéoplæg om børneuniverser, som bl.a. indebærer fælles ledelse, fælles bestyrelse og fælles bygningsmasse.

Børneuniverser skaber helhed i børnenes hverdag og sikrer en tryk overgang fra dagtilbud til skole. Midlerne ønskes til afdækning af muligheder, lovgivning, analyser mv.

Begrundelser for etablering af børneuniverser

Etablering af børneuniverser med fælles bestyrelser sikrer en rød tråd i børns udvikling fra de tidlige barndomsår og ind i skolenverdenen, herunder styrkelse af overgange.

Der skabes stærkere sammenhænge mellem dagtilbud og skole - både administrativt og i hverdagspraksis. Tønder Kommune oplever fortsat faldende børnetal og dermed også antal skoleelever.

En samling i et børneunivers kan sikre grundlag for et større antal ansatte, støttefunktioner m.v. og være med til at højne kvaliteten og understøtte rekruttering og fastholdelse på attraktive arbejdspladser.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,500			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,500	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Børn- og Skoleudvalget

Område Uddannelse

Ansvarlig fagchef: Per Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Idéoplæg etablering af ungeuniverser 7.-9. klasse**Beskrivelse:**Idéoplæg til etablering af Ungeuniverser 7.-9. klasse

Der ønskes en pulje på 1,5 mio. kr. til arbejdet med et idéoplæg til etablering af Ungeuniverser 7.-9. klasse.

Begrundelser til etablering af Ungeuniverser

Generelt ses faldende elevtal, hvilket også udfordrer udskolingen.

Med stigende antal elever på overbygningsskolerne bliver det vanskeligere at skabe de tilbud, der er krav om, skabe faglige miljøer for både elever og ansatte med mere.

Der er i Folkeskoleloven og i Folkeskolens kvalitetsprogram bl.a. fokus på:

- flere valgfag
- flere værksteder og mere praktisk undervisning
- attraktive miljøer for eleverne

Endvidere har Tønder Kommune fokus på at skabe attraktive arbejdspladser og sikring af god rekruttering og fastholdelse.

Idegrundlaget skal dermed skitserer muligheder, der kan sikre en stærk udskoling i Tønder Kommune, hvor faglig og social trivsel samt et motiverende og spændende uddannelsesmiljø er i fokus.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,500			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,500	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Børn- og Skoleudvalget

Område Uddannelse

Ansvarlig fagchef: Per Hansen

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Faglokaler på skolerne, jf. reform folkeskole**Beskrivelse:**

Med aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram er der afsat penge til bedre fysiske rammer på skolerne.

Der er afsat 2,6 milliarder kroner til bedre faglokaler i folkeskolen, som ansporer til leg og bevægelse på skolerne, og evt. øvrige kapacitetsmæssige udvidelser. De bedre fysiske rammer skal give skolerne bedre muligheder for at give mere varieret og praktisk undervisning.

Tønder Kommunes andel af midlerne udgør 5,5 mio. kr. i 2026 og 2027.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	5,500	5,500		
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	5,500	5,500	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Investeringsoversigt

Beløb i mio. kr. i 2026 pl

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget			Vejl. fordeling basisanlæg	Budget 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028	Overslagsår 2029	Prioritet
Nr.	Type	Forslag						
Basisanlæg ramme			5,931	5,931	5,931	5,931	5,931	
1	Basisanlæg	Landsbypulje til understøttelse af LUP	0,523	0,523	0,523	0,523	0,523	1
2	Basisanlæg	Landsbyfornyelse 2026-2029	3,568	3,568	3,568	3,568	3,568	1
3	Basisanlæg	Bygningsfornyelse og skimmelsvamp	1,840	1,840	1,840	1,840	1,840	1
Basisanlæg i alt			5,931	5,931	5,931	5,931	5,931	
Strategisk udvikling				34,301	7,920	7,920	9,420	
4	Strategisk udvikling	Udviklingsplan Rømø		0,920	0,920	0,920	0,920	1
5	Strategisk udvikling	Tønder Byfornylespulje 2026		1,925	2,500	2,500	2,500	1
6	Strategisk udvikling	Toftlund Sport- og Fritidscenter		28,956	0,000	0,000	0,000	1
7	Strategisk udvikling	Byudviklingsplaner		1,500	2,500	2,500	3,000	1
8	Nyt anlæg	Klimatilpasningspulje		1,000	2,000	2,000	3,000	1
9	Nyt anlæg	Visionsplan for Tønder Midtby 2025-2035		0,000	0,000	0,000	0,000	1
I alt				34,301	7,920	7,920	9,420	
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget i alt				40,231	13,851	13,851	15,351	

Landsbypulje til understøttelse af LUP

Beskrivelse:

Der blev i forbindelse med budget 2022 afsat en årlig pulje til økonomisk støtte af forskønnelse og udvikling i lokalområderne i kommunen.

Puljen er afsat for at kunne yde økonomisk støtte til ansøgning fra lokalråd i hele Tønder Kommune, der ønsker at gennemføre et projekt, der giver udvikling eller forskønnelse i et af kommunens lokalområder, hvor der er udarbejdet en LUP (Lokal Udviklings Plan) eller BLUP (Bæredygtig Lokal Udviklings Plan) . Tilskuddet gives til projekter eller indsatser som er beskrevet i de gældende planer.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,523	0,523	0,523	0,523
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,523	0,523	0,523	0,523
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Landsbyfornyelse 2026-2029

Beskrivelse:

Der forventes løbende at ville være en pulje for landsbyfornyelse fremover, hvor der gives statsrefusion i forhold til den årlige udmelding fra Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen.

Rammerne for puljen udmeldes typisk omkring marts til maj det følgende budgetår, hvor også tilskudsgraden fastsættes endeligt. Vi har tidligere år søgt puljen til landsbyfornyelse som normalt finansieres i omegnen med 60% af udgifterne fra statens side.

Dertil afsættes afledt drift, da en del af den nedrevne boligmasse, er boliger Tønder Kommune opkøber, og har dertilhørende drifts- og vedligeholdelsesudgifter på arealpleje efterfølgende, ligesom administration af puljen er udenfor det refusionsbelagte område.

Det forventes at puljen i 2026 fortsat vil blive medfinansieret med 50% af udgifterne fra staten.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	9,005	9,005	9,005	9,005
Indtægter	-5,437	-5,437	-5,437	-5,437
Anlægsudgifter i alt	3,568	3,568	3,568	3,568
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Bygningsfornyelse og skimmelsvamp

Beskrivelse:

Puljen til Bygningsfornyelse og skimmelsvamp vedr. ombygning og istandsættelse af boliger, istandsættelse af forsamlingshuse samt privat erhverv, der ombygges til udlejningsboliger. Reglerne findes i lov om byfornyelse og udvikling af byer. Formålet med reglerne er, at skabe velfungerende boliger og boligområder.

Da Tønder Kommune har en forholdsvis gammel bygningsmasse, men også i høj grad en bevaringsværdig bygningsmasse, er det vigtigt fortsat at rydde op i bygningerne og sørge for, at de bliver holdt i pæn stand. Det kan være delvis nedrivning og delvis renovering.

Der sendes endvidere et signal til udlejere af dårlige boliger om, at Tønder Kommune gør noget for at fjerne sundhedsfarlige boliger og der ønskes gode lejligheder for alle borgere i kommunen.

I sager med lejligheder med skimmelsvamp har kommunen en handlepligt og der er derfor behov for, at der fortsat afsættes midler til denne type sager. Derudover kan der ligeledes være udgifter til genhusning.

Budgettal i 2026 – 2029 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,840	1,840	1,840	1,840
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,840	1,840	1,840	1,840
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

Område: Puljer

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Udviklingsplan Rømø

Der er udarbejdet en samlet udviklingsplan "Én fælles retning for Rømø 2025", som blev præsenteret i november 2018, og der er i 2019 arbejdet med udmøntningen af de nødvendige aktiviteter.

Der indgår fem strategier i udviklingsplanen, der skal styrke udviklingen af helårsturisme og dermed bidrage til udvikling af erhverv, bosætning og turisme på Rømø:

- Styrk identiteten
- Styrk naturoplevelsen
- Forskøn ankomsten
- Styrk bymiljøet
- Saml kræfterne

Til hver strategi er knyttet et antal konkrete indsatser, som skal understøtte strategierne. I 2021 færdiggøres den strategiske indsats for Styrk identiteten og fokus vil fremefter være på strategierne Styrk naturoplevelsen, Forskøn ankomsten og Styrk bymiljøet. Herunder kan f.eks. prioriteres opfølgning på mulighedsstudiet for Lakolk, byudvikling i Kongsmark og Havneby, videreudvikling af natur- og erhvervsaktiviteter mv.

I 2025 pågår der revision af Udviklingsplanen for Rømø. Denne bliver færdig til politisk behandling primo 2026 - hvortil der fortsat vil være indsatser som understøttes igennem denne pulje.

Økonomi:

For fortsat at søge udviklingen af Rømø i retningen fra Udviklingsplanen, vil der være indsatser fremadrettet som skal søges realiseret. Derfor ønskes fortsat afsat anlægsmidler på 0,920 mio. kr. i 2026-2028 samt 0,920 mio. kr. i 2029.

Budgettal i 2026 – 2028 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	0,920	0,920	0,920	0,920
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,920	0,920	0,920	0,920
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

Område: Puljer
Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG
Budget 2026-2029
Strategisk udvikling

Tønder Byfornyelsespulje 2026

Tilskud efter Byfornyelsesloven er ændret fra 2020, således at de statslige midler alene fremover i Landbyfornyelsespuljen kan anvendes i byer med under 4.000 indbyggere.

Det betyder, at den indsats som igennem årene har været i Tønder By omkring mere fokus på bygningsforbedring samt tilbageføring og renovering af den unikke bygningskulturarv, ikke længere kan ske med tilskud fra Byfornyelsespuljen hvor staten er medfinansierende.

I den forbindelse er det tidligere politisk besluttet, at der afsættes en særlig pulje til fortsat at kunne give tilskud til sådanne arbejder i Tønder By, da det er en proces, som bidrager til positiv udvikling af Tønder By samt har stor betydning for incitamentet til øvrige investeringer i området.

Puljen vil som udgangspunkt kunne anvendes under Byfornyelseslovgivningens rammer, men med 100 % kommunal finansiering.

Puljemidlerne er oprindeligt afsat til og med 2026 med 1,925 mio. kr., men søges ved budgetlægningen for 2026 - også afsat i overslagsårene 2027-2029.

Dertil søges beløbet hævet i overslagsårene til opfyldelse af Visionsplanen 2035 for Tønder Midtby, som vil have mindre indsatser som søges løftet af puljen - i forhold til områdefornyelser.

Budgettal i 2026 er opdateret med nye pris- og lønskøn (juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,925	2,500	2,500	2,500
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,925	2,500	2,500	2,500
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:
Forøget (sæt x)
Neutral (sæt x)
Reduktion (sæt x)

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

Område: Puljer

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Strategisk udvikling

Toftlund Sport- og Fritidscenter

Udviklingsplan for Toftlund blev påbegyndt i 2018. Den skal fungere som en langsigtet ramme for at igangsætte initiativer og projekter i Toftlund.

Som udgangspunkt skal udviklingsplanen indeholde elementer og afklaring vedr. Toftlund Hallerne, analyse af dagtilbuds-området, byfornyelse, seniorboliger, samt erhvervsudvikling (rundkørslen ved Brundtlandcenteret) m.v.

Undervejs i arbejdet med planen inddrages borgerne i idéfase og dialogproces.

I 2023 blev det besluttet at sende et projekt ud i en totalentreprisekonkurrence. Dette projekt skulle omfatte, at man så på at nyetablere de nuværende muligheder i området, med multisal, hal 2, fitness, cafe, klublokaler med mere. Dog også, at hal 2 ikke var en del af projektet, ligesom den nuværende multisal var en mulighed at ændre på, hvis det fandtes fornuftigt i sammenhængen.

I november 2023 blev projektet sendt i et EU-udbud, og i januar 2024 blev fem totalentreprenør teams udvalgt til at give tilbud på projektet. Efter en prækvalifikation har 5 indbudte teams givet bud på opgaven.

§17, stk. udvalget for Toftlund Udviklingsplan fik den 16. maj 2024 præsenteret forslagene samt dommerkomiteens indstilling af vinderteam. Udvalget har enstemmigt godkendt, at dommerkomiteens indstilling følges.

KB besluttede den 30. maj 2024 at frigive 26,3 mio. kr. afsat i 2024 til totalentreprenørarbejdet og det videre arbejde med etablering af et nyt "Toftlund Sport og Fritidscenter".

Økonomi:

Der er samlet afsat 42,835 mio. kr. fra 2018-2025.

I 2026 er der oprindelig afsat 45,956 mio. kr. (opdateret med nye pris- og lønskøn juli 2025). På grund af en stabil fremdrift på projektet i 2025 har det været muligt at fremrykke 17,0 mio. kr. fra 2026 til 2025.

Det samlet anlægsbudget i perioden 2018-2026 er på 88,790 mio. kr. (opdateret med nye pris- og lønskøn juli 2025).

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	28,956			
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	28,956	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000
Klima- og bæredygtighedsvurdering:				

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

Område: Puljer
Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG
Budget 2026-2029
Strategisk udvikling

Byudviklingsplaner

I Tønder Kommune har vi god erfaring med at arbejde strategisk i udviklingen af byer og lokalområder. Med dette projekt styrkes den strategiske tilgang i centerbyerne.

- I Skærbæk by kan en udviklingsplan sætte fokus på transformation og byomdannelse samt byudvikling; ved at identificere byens potentialer, kan nogle områder transformeres, gentænkes og omdannes. Hertil er der behov for fokus på, hvorledes byen bør udvikle sig med ny bebyggelse. En udviklingsplan for Skærbæk kan desuden skabe synergi med Udviklingsplanen for Rømø 2025 - som trækker meget på samme hammel og samme potentiale til Skærbæk.
- En udviklingsplan for Løgumkloster vil kunne bygge videre på områdefornyelsesprojektet i byen samt BID forløbet. Ved at gøre dette kan der sættes et afgørende fokus på byens muligheder for byudvikling både ift.bebyggelsen og livet i byen.
- En udviklingsplan for Bredebro vil kunne bygge videre på hidtidige byudviklingsprojekter samt BID forløb. Ved at gøre dette kan der sættes et afgørende fokus på byens muligheder for byudvikling både ift.bebyggelsen og livet i byen. Styrkelsen af den strategiske tilgang til byudvikling skal baseres på involverende processer og lokale ressourcer. Der kan trækkes på erfaringer fra andet statagisk byudviklingsarbejde i kommunen, men der kan desuden skabes synergi ved at satse på de tre områder over de næste år.

Der pågår i 2025 arbejde med udarbejdelse af de 3 ovenstående byudviklingsplaner, dertil er der byudviklingsplan som er "drift" for Toftlund og Højer.

Indsatsen vil bidrage til at udløse et stort potentiale for, i hele Tønder Kommune, at tiltrække borgere, gæster og erhverv i attraktive omgivelser på tværs af kommunen. Da dette ikke er de første nyere udviklingsplaner, som Tønder Kommune lægger op til, vil opdraget hertil også være at søge at trække paralleler til alle de allerede udarbejdede planer - for at se hvorledes, der kan søges synergi imellem vore dejlige landsbyer og områdebys til et fælles bedste i netværksdannelse. Så planerne vil også søge at understøtte et endnu tættere samspil imellem områderne, så kommunen samlet set bliver et endnu bedre sted at bo i, gæste eller arbejde i.

På baggrund af resultatet af de etablerede projekter i byerne, forventes der alt andet lige at være en årlig afledt drift efterfølgende. Efter gennemførelse af et konkret projekt, vil der i den forbindelse blive søgt om et budget til den afledte drift.

Der søges med en forlængelse af puljen fra 2026 og frem i overslagsårene en ramme, som vil kunne anvendes til de umiddelbare indsatser for byudviklingen i Højer, Bredebro, Skærbæk, Toftlund og Løgumkloster. Større økonomiske indsatser vil blive løftet som særskilte projekter.

Økonomi:
Der er samlet afsat 2,919 mio. kr. fra 2023-2025.
I 2026 er der oprindeligt afsat 0,276 mio. kr. (opdateret med nye pris- og lønskøn juli 2025).
Puljen ønskes forhøjet i 2026 op til 1,5 mio. kr. og forlænget i overslagsårene med 2,5 mio. kr. årligt i 2027-2028 og 3,0 mio. kr. i 2029.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,500	2,500	2,500	3,000
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,500	2,500	2,500	3,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,100	0,150	0,150	0,150

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:
Forøget (sæt x)
Neutral (sæt x)
Reduktion (sæt x)

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

Område: Miljø og natur

Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG

Budget 2026-2029

Nyt anlæg

Klimatilpasningspulje

Beskrivelse:

Der er til stadighed fokus på at tilvejebringe klimatilpasningsløsninger i forhold til Vores Klimahandlingsplan. Der er dog ikke afsat midler til planens implementering siden vedtagelsen i 2023.

Der foreslås derfor til en opstart samt for at sikre en fortsat fokus og involverende proces omkring klimatilpasning, at der afsættes en pulje som generelt dækker klimatilpasningen fra Vores Klimahandlingsplan.

Der vil de kommende år ske yderligere tiltag, som også er statslige krav, som skal håndteres. Det forestående arbejde er eksempelvis udarbejdelse af en Risikoplan for Rømø - som skal gennemføres i 2026-2027, og som kan løftes af denne pulje.

Dertil så ser vi ind i, at der også skal ske håndtering af øvrige klimatilpasningsprojekter, som ikke alene dækker vand - men alle de øvrige elementer også.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.

	2026	2027	2028	2029
Udgifter	1,000	2,000	2,000	3,000
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	1,000	2,000	2,000	3,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

Forøget (sæt x)

Neutral (sæt x)

Reduktion (sæt x)

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

Område: Miljø og natur
Ansvarlig fagchef: Lars-Erik Skydsbjerg

ANLÆG
Budget 2026-2029
Nyt anlæg

Visionsplan for Tønder Midtby 2025-2035

Beskrivelse:

Der pågår i 2025 udarbejdelse af en Visionsplan for Tønder Midtby, som har til formål at fastholde og videreudvikle en levende Tønder Midtby. Visionsplanen samler eksisterende planer og byens mange initiativer, og har til formål at skabe synergier mellem dem og sætte en strategisk fælles retning, der understøtter prioritering i kommende indsatser. Med udgangspunkt i Tønders autenticitet og stærke kulturhistorie, beliggenhed i grænselandet, og position som attraktiv destination for turister og besøgende, skal planen bidrage til at styrke det eksisterende handelsliv og lokale brands som kunsthåndværk og festivaler.

Planens fokus er på, at videreudviklingen af midtbyen skal være båret af mere end handel. Liv i byen skal skabes gennem et mangfoldigt samspil af kommercielle, kulturelle og frivillige initiativer, der inviterer både borgere og besøgende til at opholde sig, deltage og engagere sig. Planens udarbejdelse er sket i et samarbejde mellem byens aktører, med input fra borgere og fra unge på byens ungdomsuddannelser. Planen er bygget op omkring en vision, strategiske mål og endelig nogle konkrete handlinger. Der er formuleret tre strategiske mål, som tilsammen danner grundlaget for planens prioriteringer og samarbejder.

Der er kortsigtende indsatser i planen, som umiddelbart kan realiseres og som kræver en investering i udviklingen. Dette omfatter blandt andet øgede toiletfaciliteter, Wayfinding og parkeringsstyring.

Efter drøftelse af Investeringsoversigt 2026 i Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget den 2. juni 2025: Visionsplan for Tønder Midtby 2025-2035 har efterfølgende været behandlet i KVVU den 11. august 2025 under punkt 3. Endvidere fremgår det under behandling i KVVU den 11. august 2025 under punkt 18, Budget 2026, at udvalget ønsker at afsætte 0,750 mio. kr. til udmøntning af Visionsplan for Tønder Midtby 2025-2035 og at sagen oversendes til budgetseminaret.

Økonomisk konsekvens - beløb i mio. kr.	2026	2027	2028	2029
Udgifter				
Indtægter				
Anlægsudgifter i alt	0,000	0,000	0,000	0,000
Eventuelt afledte driftudgifter (netto)	0,000	0,000	0,000	0,000

Klima- og bæredygtighedsvurdering:

K & B vurderet (J/N)

CO2-udledning:

- Forøget (sæt x)
- Neutral (sæt x)
- Reduktion (sæt x)